

Mer information:

direktören för samhällstekniken Marianna Harju, tfn 050 304 1234
fornamn.efternamn@grankulla.fi

Samkommunen Helsingforsregionens trafik (nedan HRT) beslutade 25.11.2025 § 108 att sända ett förslag till medlemskommunerna om ändring av samkommunens grundavtal från och med 1.5.2026 (**bilaga**).

HRT:s nuvarande grundavtal trädde i kraft 1.1.2018 (**bakgrundsmaterial**). Uppdateringen av grundavtalet har förberetts sedan våren 2023. Den bakomliggande orsaken är övergångsbestämmelsen i kommunallagen (21.5.2021/419). Grundavtalet beaktar ändringarna i kapitel 8. I förslaget har dessutom överlappningar mellan grundavtalet och förvaltningsstadgan strukits och andra uppdateringar gjorts.

Bakgrund

HRT:s styrelse beslutade redan tidigare 23.5.2023 § 54 att be Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla och Kervo städer samt Kyrkslätt, Sibbo, Sjundeå och Tusby kommuner att ge sina utlåtanden senast 31.8.2023 om förslaget till nytt grundavtal för HRT.

Utifrån responsen i utlåtandena och förhandlingar med medlemskommunerna beredde HRT ett uppdaterat grundavtal. Genom styrelsens beslut 19.3.2024 § 22 skickades det uppdaterade grundavtalet för första gången för godkännande. Därefter har godkännandeprocessen ändå avbrutits och grundavtalet ändrats lite.

Samhällstekniska utskottet behandlade som en punkt på sitt sammanträde 16.1.2024 § 4 beredningen av det uppdaterade grundavtalet för HRT. I sitt beslut föreslog samhällstekniska utskottet att staden för Grankullas del ska föra fram bland annat följande faktorer i ändringsförhandlingarna om HRT:s grundavtal:

- Alla medlemskommuner ska vara representerade i HRT:s styrelse.
- Utlåtandetiden för den årliga verksamhets- och ekonomiplanen förlängs till mitten av september.

Grankulla stads tjänsteinnehavare har i de fortsatta diskussionerna fört fram de här målen i enlighet med samhällstekniska utskottets beslut.

Innehållet i ändringarna av grundavtalet

Den bakomliggande orsaken till ändringen av grundavtalet är övergångsbestämmelsen i kommunallagen (21.5.2021/419). Grundavtalet beaktar ändringarna i kapitel 8. I förslaget har dessutom överlappningar mellan grundavtalet och förvaltningsstadgan strukits och andra uppdateringar gjorts. I ändringen av grundavtalet har man hållit sig till tekniska aspekter och dokumentering av redan vedertagen praxis. Ändringen av grundavtalet omfattar inte betydande ändringar i HRT:s verksamhet. En sammanfattning av de mest centrala ändringarna finns som **bakgrundsmaterial**.

lakttagelsen, som samhällstekniska utskottet förde fram om att alla medlemskommuner ska vara representerade i HRT:s styrelse, ingår inte i den ändring av grundavtalet som nu behandlas. Tjänsteinnehavarna i Grankulla har förmedlat den här observationen till beredningen av avtalet. Ärendet har dock ansetts förutsätta mer omfattande förhandlingar mellan medlemskommunerna och det här kan inte anses vara en ändring av teknisk karaktär.

Väsentliga aspekter för Grankulla i förslaget till nytt grundavtal

I förslaget till nytt grundavtal anvisas styrelsen även i fortsättningen mycket betydande uppgifter, såsom beslutanderätt för kvaliteten på tjänsteutbudet och tjänsteutbudets omfång inom kollektivtrafiken, principerna för biljettsystemet och biljettpiserna. De här besluten har en avgörande betydelse för verksamhetens finansieringsbehov inom samkommunen. Enligt grundavtalet betalar medlemskommunerna en kommunandel till samkommunen. Kommunandelen täcker skillnaden mellan kostnaderna och intäkterna som inriktas på varje kommun.

Därtill konstateras att styrelsens uppgifter och beslutanderätt fastställs mer i detalj i förvaltningsstadgan.

När situationen är denna, kan Grankulla inte utan förbehåll understödja det framlagda förslaget till nytt grundavtal och tanken eller möjligheten i grundavtalet att överföra vissa av styrelsens uppgifter från grundavtalet till HRT:s förvaltningsstadga. Det finns en betydande principiell skillnad i ärendet. Grundavtalet godkänns nämligen av kommunens fullmäktige medan förvaltningsstadgan godkänns av den representant från kommunen som är närvarande på samkommunsstämman. Utan en representant i styrelsen har Grankulla ingen faktisk möjlighet att påverka beslutsfattandet i samkommunen och står endast kvar som betalare. Situationen är inte tillfredsställande från Grankullas synvinkel. Vi bör observera att de ärenden som behandlas och beslut som fattas av HRT:s styrelse är politiska till sin karaktär. Då ska beslutsfattare från alla medlemskommuner kunna vara representerade vid behandlingen av dem. Kollektivtrafiken är starkt kommunalpolitisk och politiska beslutsfattare kan på ett annat sätt påverka politiska diskussioner än sakkunnigrepresentanter som normalt är politiskt obundna tjänstemän.

I förslaget till nytt grundavtal redogörs för hur mandatfördelningen i styrelsen bestäms och konstateras att även ersättarna alltid har rätt att närvara och yttra sig på styrelsens sammanträden, förutsatt att ersättaren är den enda representanten från kommunen. Här förbigås ändå de kommuner som inte alls har representanter på styrelseposter. I jämlikhetens namn borde alla medlemskommuner utöver sakkunnigrepresentanten åtminstone ha en utsedd politisk representant med rätt att närvara och yttra sig på styrelsens sammanträden.

Samhällstekniska utskottets andra iakttagelse om att utlåntetiden för den årliga verksamhets- och ekonomiplanen bör förlängas till mitten av september har uppdaterats så att medlemskommunerna ska ge sina utlåtanden senast 10 september.

På basis av 55 § i kommunallagen är fullmäktige behörig att besluta om ändringen av grundavtalet. Eftersom inte något annat fastställts i HRT:s grundavtal kan grundavtalet enligt 57 § i kommunallagen ändras om minst två

tredjedelar av medlemskommunerna understöder en ändring och deras invånarantal är minst hälften av det sammanräknade invånarantalet i samtliga medlemskommuner.

Låt oss ändå konstatera att enligt lagen om samarbete inom avfallshanteringen och kollektivtrafiken mellan kommunerna i huvudstadsregionen (6.11.2009/829) ska städerna Esbo, Grankulla, Helsingfors och Vanda i samarbete sköta de uppgifter som avses i 2 och 3 § i lagen i fråga på det sätt som föreskrivs i den lagen. Enligt 3 § i lagen ska kommunerna i huvudstadsregionen tillsammans för sitt område planera trafiksystemet och kollektivtrafiken, planera och upphandla trafiktjänster för kollektivtrafiken och besluta om taxe- och biljettsystemet samt taxorna inom kollektivtrafiken. Enligt lagen sköts de här uppgifterna av en samkommun. På basis av kommunallagen bildas en samkommun genom ett avtal mellan kommunerna, vilket godkänns av fullmäktige. Eftersom städerna i huvudstadsregionen enligt lagen är förpliktade att grunda en samkommun och i samarbete sköta vissa uppgifter är det svårt att föreställa sig en situation där en av de stiftande kommunerna inte är undertecknare av det nya grundavtalet. Därmed anser staden att nya förhandlingar om grundavtalet ska inledas, antingen i det här skedet eller i separata fortsatta förhandlingar som inleds omedelbart, eftersom samkommunens nuvarande grundavtal inte omfattar den ändring av kommunallagen som trädde i kraft år 2021.

Stadsstyrelsen:

Fullmäktige beslutar att

1. föreslå följande tillägg till grundavtalet för HRT:s styrelse: alla medlemskommuner har rätt att utöver en sakkunnigrepresentant utse en politisk representant med rätt att närvara och yttra sig, om kommunen utifrån mandatfördelningen annars inte är representerad i styrelsearbetet
2. godkänna ändringen av grundavtalet för Samkommunen Helsingforsregionens trafik till övriga delar enligt avtalet som finns som bilaga.

Utifall att HRT:s styrelse inte anser att ett tillägg som möjliggör en jämlik behandling av ovanstående medlemskommuner är möjlig, beslutar fullmäktige att

1. Grankulla stad förutsätter fortsatta förhandlingar som ska inledas omedelbart, med målet att alla medlemskommuner har en politisk representant i styrelsen med rätt att närvara och yttra sig
2. godkänna ändringen av grundavtalet för Samkommunen Helsingforsregionens trafik enligt avtalet som finns som bilaga.

Dessutom ger fullmäktige stadsdirektören fullmakt att underteckna grundavtalet enligt ovanstående redogörelse och vid behov göra tekniska och mindre betydande ändringar i det.

Beslut:

Beslutsförslaget godkändes.

Bilagor:

Förslag till grundavtal

Bakgrundsmaterial:

Nuvarande grundavtal

Sammanfattning av de mest centrala ändringarna

Distribution:

Avtalsparter

Samkommunen Helsingforsregionens trafik HRT